

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2014 M. SAUSIO 22 D. NUTARIMO NR. 79 „DĖL LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS GAIRIŲ PATVIRTINIMO“ PAKAITIMO

Nr.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimą Nr. 79 „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“ ir jį išdėstyti nauja redakcija:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS GAIRIŲ PATVIRTINIMO

Atsižvelgdama į Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. rugsėjo 20 d. nutarimu Nr. XIII-1484 „Dėl Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos patvirtinimo“, 65 ir 75 punktus, siekdama nustatyti Lietuvos migracijos politikos tikslus, principus bei kryptis ir užtikrinti nuolatinę migracijos politikos įgyvendinimo stebėseną, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Lietuvos migracijos politikos gaires (pridedama).

2. Nustatyti, kad šiuo nutarimu patvirtintų Lietuvos migracijos politikos gairių (toliau – Gairės) nuostatomis vadovaujasi ministerijos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaigos, įstaigos prie ministerijų, kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, pagal kompetenciją priimdamos sprendimus, rengdamos teisės aktų projektus, svarstydamos pasiūlymus priimti Europos Sąjungos teisės aktus ir rengdamos Lietuvos Respublikos pozicijas dėl šių pasiūlymų.

3. Rekomenduoti savivaldybėms ir kitoms Lietuvos Respublikos Vyriausybei neatskaitingoms valstybės institucijoms ir įstaigoms vadovautis Gairių nuostatomis.“

2. Nustatyti, kad institucijos ir įstaigos už 2019 metus teikia apibendrintą informaciją Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai pagal iki šio nutarimo įsigaliojimo galiojusius Lietuvos migracijos politikos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79 „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“, priede nurodytus migracijos procesų stebėsenos vertinimo kriterijus.

Ministras Pirmininkas

Vidaus reikalų ministras

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2019 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2020 m. d. nutarimo Nr.
redakcija)

LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS GAIRĖS

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos migracijos politikos gairių (toliau – Gairės) tikslas – nustatyti svarbiausius migracijos politikos tikslus ir principus, apibrėžti pagrindines migracijos politikos kryptis, kurios padėtų užtikrinti valstybės poreikius atitinkantį migracijos srautų valdymą, taip pat nustatyti migracijos politikos įgyvendinimo stebėsenos tvarką.

2. Gairėse nagrinėjami šie migracijos politikos klausimai: emigracija ir grįžtamoji migracija, imigracija, užsieniečių integracija, prieglobstis (tarptautinė apsauga), kova su neteisėta migracija, taip pat klausimai, susiję su institucijų struktūra ir dalyvavimu plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą migracijos srityje.

3. Gairėse atsižvelgta į Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 „Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“, Nacionalinio saugumo strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“, Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. rugsėjo 20 d. nutarimu Nr. XIII-1484 „Dėl Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos patvirtinimo“ (toliau – Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategija), „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2012–2020 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 389 „Dėl „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2012–2020 metų programos patvirtinimo“, nuostatas, taip pat naujausias Europos Sąjungos (toliau – ES) bendrosios migracijos politikos iniciatyvas, tarptautinių organizacijų (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos, Tarptautinio valiutos fondo) teikiamas rekomendacijas, valstybės demografinės, ekonominės, socialinės, nacionalinio saugumo ir geopolitinės sąlygas.

4. Lietuva, aktyviai dalyvaudama formuojant bendrą ES migracijos politiką, turi užtikrinti, kad priimami sprendimai atitiktų svarbiausius nacionalinius ir bendrus ES interesus, prisidėtų prie Lietuvos Respublikos piliečių saugumo ir gerovės, kurtų geresnės valstybės ir visuomenės raidos sąlygas.

5. Gairėse vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“.

II SKYRIUS

MIGRACIJOS POLITIKOS FORMAVIMO IR ĮGYVENDINIMO SĄLYGOS

6. Bendra situacija ir tendencijos:

6.1. Nors Lietuva vis dar priskiriama valstybėms, kurias veikia dideli emigracijos srautai (Europos Sąjungos statistikos tarnybos (toliau – Eurostato) duomenimis, Lietuvos neigiama neto tarptautinė migracija 1 000-čiui gyventojų – viena didžiausių ES), tačiau per pastaruosius metus buvo stebimas emigracijos rodiklio mažėjimas Lietuvoje (2018 m. iš Lietuvos emigravo 32 tūkst. 206 nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai, t. y. 15 tūkst. 719 žmonių mažiau nei ankstesniais metais (2017 m. iš Lietuvos emigravo 47 tūkst. 925, 2016 m. – 50 tūkst. 333 gyventojai). 2018 metais Lietuvoje neigiama neto tarptautinė migracija 1 000-čiui gyventojų sudarė - 1,2 (Kroatijoje -3,3, Rumunijoje -2,8, Latvijoje -2,5). Kartu buvo stebimas reemigravusių asmenų skaičiaus didėjimas (2018 m. į Lietuvą grįžo gyventi (reemigravo) 16 tūkst. 592 Lietuvos Respublikos piliečiai (2017 m. – 10 tūkst. 155).

6.2. Atkūrus nepriklausomybę, vyravo tranzitinės migracijos per Lietuvos Respubliką srautai; Lietuvai tapus ES nare, o vėliau – ir Šengeno valstybe, imigracijos tendencijos iš esmės nekito, tačiau išaugo emigracija. Pastaraisiais metais imigracija į Lietuvą sparčiai auga – didesnį atvykstančiųjų skaičių lemia auganti ekonomika ir gyventojų pajamos, palanki Lietuvos Respublikos darbo rinkos padėtis – gerėjančios galimybės susirasti darbą dėl nemenko darbuotojų trūkumo, Lietuvos imigracijos politikos pokyčiai supaprastinant ir palengvinant užsieniečių atvykimo procedūras, taip pat ir galimas Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės (toliau – Jungtinė Karalystė) pasitraukimas iš ES.

6.3. Tačiau nuolatinių Lietuvos Respublikos gyventojų skaičius – nors ir lėtesniais tempais – toliau mažėja (2015 m. pradžioje – 2 mln. 921 tūkst.; 2016 m. pradžioje – 2 mln. 889 tūkst.; 2017 m. pradžioje – 2 mln. 848 tūkst.; 2018 m. pradžioje – 2 mln. 809 tūkst.; 2019 m. pradžioje – 2 mln. 794 tūkst.). Lietuvos visuomenė sensta ir dėl neigiamo balanso tarp mirusių ir gimusių asmenų; gyventojų amžiaus struktūrą keičia ir emigracija, nes į užsienio valstybes daugiausia išvyksta darbingo amžiaus gyventojai.

6.4. 2004 m. balandžio 30 d. įsigaliojęs įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ – pagrindinis valstybės nacionalinės teisės aktas, reglamentuojantis užsieniečių migracijos srautų valdymo klausimus, yra nuolat keičiamas ne tik dėl Lietuvos narystės ES įsipareigojimų, kai atitinkamos ES teisės aktų nuostatos migracijos klausimais perkeliamos į nacionalinę teisę, bet ir dėl vidinių veiksnių, turinčių įtakos migracijos srautų pokyčiams Lietuvoje.

6.5. Lietuvoje užtikrintas laisvo asmenų judėjimo principo taikymas ES ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (toliau – ELPA) valstybių narių piliečiams ir jų šeimos nariams, supaprastintos minėtų piliečių ir jų šeimos narių apsigyvenimo Lietuvoje procedūros, išduodami naujo pavyzdžio dokumentai, kuriais patvirtinama jų teisė gyventi Lietuvos Respublikoje.

6.6. 2013 metų pradžioje Lietuvoje gyveno 33 tūkst. 300 užsieniečių, tai yra 1,1 procento visų gyventojų; Lietuvos Respublikos gyventojų registro ir Užsieniečių registro duomenimis, 2017 metais Lietuvoje gyveno 43 tūkst. 600 užsieniečių (1,53 proc. bendro gyventojų skaičiaus); 2018 metais – 49 tūkst. 400 (1,76 proc.); 2019 metų pradžioje – 58 tūkst. (2,08 proc.). 2019 metų pradžioje Lietuvoje gyveno 5 tūkst. 616 ES valstybių narių piliečių (iš jų ir ELPA valstybių narių piliečiai).

6.7. Globalizacija ir ūkio integracija, paslaugų teikimo liberalizavimas ir gyventojų mobilumas – veiksniai, turintys ir ateityje turėsiantys įtakos migracijos srautų pokyčiams ES valstybėse narėse ir Lietuvoje.

6.8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugpjūčio 1 d. nutarimu Nr. 757 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės migracijos komisijos sudarymo“ sudaryta Lietuvos Respublikos Vyriausybės migracijos komisija (toliau – Vyriausybės migracijos komisija), padedanti Lietuvos Respublikos Vyriausybei priimti sprendimus, susijusius su Lietuvos migracijos procesų valdymu, koordinuojanti institucijų bendradarbiavimą migracijos srityje, įgyvendinta migracijos procesų valdymo sistemos pertvarka, optimizuota migracijos procesų valdyme dalyvaujančių institucijų veikla, konsoliduojant ir racionaliau paskirstant funkcijas,

užtikrinant veiksmingą migracijos procesų kontrolę, kuriama Lietuvos migracijos informacinė sistema – šie veiksniai padeda užtikrinti efektyvų migracijos politikos įgyvendinimą Lietuvoje.

7. Emigracija:

7.1. Lietuvos Respublikos piliečių teisė laisvai kilnotis ir pasirinkti gyvenamąją vietą Lietuvoje, taip pat laisvai išvykti iš Lietuvos įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 32 straipsnyje.

7.2. 2000 m. birželio 16 d. pripažinus netekusiu galios nuo 1991 m. lapkričio 30 d. galiojusį Lietuvos Respublikos emigracijos įstatymą, Lietuvai nuo 2004 m. gegužės 1 d. tapus ES valstybe nare ir prisiėmus narystės įsipareigojimus laisvo asmenų judėjimo srityje, o vėliau – tapus Šengeno valstybe ir nuo 2007 m. gruodžio 21 d. panaikinus asmenų judėjimo kontrolę per sausumos sienas su Latvija ir Lenkija, o nuo 2008 m. kovo 30 d. – per oro uostų valstybės sienos kirtimo punktus, nuo 2011 m. gegužės 1 d. (Šveicarijoje – nuo 2014 m. gegužės 31 d.) panaikinus Lietuvos Respublikos piliečiams apribojimus patekti į darbo rinką kitose ES valstybėse narėse, Lietuvos Respublikos piliečiams išvykti gyventi ir dirbti į užsienio valstybes jokių teisinių ir administracinių kliūčių neliko.

7.3. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014–2018 metais iš Lietuvos į užsienio valstybes emigravo 190 tūkst. 449 Lietuvos Respublikos piliečiai, arba penktadaliu (20,1 proc.) mažiau nei 2009–2013 metais (238 tūkst. 313). Emigracijos srautai iš Lietuvos ir toliau lieka nukreipti į ekonomiškai labiau pažengusias ES valstybes – 2018 metais didžioji dalis visų emigrantų (12 tūkst. 157, t. y. 37,7 proc.) tikslo valstybe pasirinko Jungtinę Karalystę, Vokietiją – 3 tūkst. 169 (9,8 proc.), Norvegiją – 3 tūkst. (9,3 proc.), Airiją – 2 tūkst. 14 (6,3 proc.), Daniją – 1 tūkst. 211 (3,8 proc.), Švediją – 1 tūkst. 119 (3,5 proc.). Palyginti su 2017 metais, 2018 metais emigrantų skaičius sumažėjo į visas minėtas valstybes.

7.4. Didžioji dalis emigrantų – jauni, darbingo amžiaus asmenys. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2018 metais emigrantų medianinis amžius buvo 26 metai (2014 m. – 28 metai). Eurostato duomenimis, 2017 metais Europos šalių aukštosiose mokyklose studijavo daugiau kaip 7 tūkst. 500 jaunuolių, atvykusių iš Lietuvos (2016 m. – 7 tūkst. 900).

7.5. Emigracija Lietuvoje sukelia neigiamų padarinių: mažėja gyventojų ir kinta jų struktūra, didėja ekonominė ir socialinė našta darbingo amžiaus gyventojams, ima trūkti darbo jėgos tam tikruose sektoriuose, vyksta protų nutekėjimo procesas.

7.6. Tačiau emigracija turi ir teigiamų padarinių: dalis išvykusių Lietuvos Respublikos piliečių įgyja išsilavinimą prestižinėse užsienio mokymo įstaigose, įgauna naujos patirties darbo rinkoje, patobulina kvalifikaciją, pinigėmis perlaidomis iš užsienio remia Lietuvoje likusius gyventi giminačius ir kitus asmenis – tai prisideda prie vidaus vartojimo augimo, bendro gyvenimo lygio kilimo šalyje.

7.7. Neigiami emigracijos padariniai negali būti šalinami tiesioginiu teisiniu ir (arba) administraciniu reguliavimu. Jie turėtų būti šalinami imantis priemonių (naujų darbo vietų kūrimo ir įdarbinimo skatinimo, nedarbo mažinimo, įsidarbinimo galimybių didinimo, gyvenimo sąlygų, sveikatos priežiūros gerinimo ir kt.), kurios nuosekliai silpnintų emigraciją lemiančius ekonominius, socialinius ir kitus valstybės gyvenimo veiksnius (pavyzdžiui, darbo užmokesčio skirtumus, šalies ekonominio išsivystymo lygį, neproporcingas darbo jėgos pasiskirstymą tarp sektorių, nedarbo lygį ir kt.).

8. Grįžtamoji migracija:

8.1. Konstitucijoje piliečiui garantuojama teisė grįžti į Lietuvą. Be to, kiekvienam lietuviui garantuojama teisė apsigyventi Lietuvoje. Šios teisės nesuvaržytos jokiais teisiniais ar administraciniais svertais.

8.2. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014–2018 metais į Lietuvą grįžo gyventi nuolat arba ne trumpiau kaip 12 mėnesių 78 tūkst. 865 Lietuvos Respublikos piliečiai, arba apie 1,3 karto daugiau nei 2009–2013 metais (59 tūkst. 318). 2018 metais daugiau nei pusė į Lietuvą imigravusių asmenų – į savo šalį grįžę gyventi Lietuvos Respublikos piliečiai (2018 m. į Lietuvą grįžo gyventi 16 tūkst. 592 Lietuvos Respublikos piliečiai, t. y. 57,4 proc. visų imigrantų).

8.3. Grįžta daugiausia jauni, darbingo amžiaus asmenys, kurie gali įsiliesti į darbo rinką (2018 m. grįžo 11 tūkst. 310 25–64 metų amžiaus Lietuvos Respublikos piliečių, 2017 m. – 6 tūkst. 814). Dažnai jie grįžta įgiję naujų kvalifikacijų, žinių ir tarptautinės patirties, kuri, pritaikyta Lietuvoje, gali tapti reikšmingu valstybės pažangos veiksmu.

8.4. Vis dėlto Lietuvos migracijos politika dėl skatinimo grįžti ligi šiol nebuvo gana veiksminga, todėl siekiama sukurti ir įgyvendinti efektyvią paslaugų sistemą, skirtą žmogiškiesiems ištekliams pritraukti, priimti ir integruoti.

8.5. Skatinant sugrįžti ar atvykti gyventi į Lietuvą, užtikrintas informacijos, asmeninių konsultacijų ir pagalbos teikimas vieno langelio principu – įsteigtas Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro Migracijos informacijos centras, nuolat plėtojama šio centro veikla.

8.6. Aktyviai palaikomas ryšys su Lietuvos diaspora, stiprinamos užsienio lietuvių organizacijos, skatinamas jų įsitraukimas į Lietuvos gyvenimą, kuriamos palankios sąlygos perkelti verslą į Lietuvą.

8.7. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2019 metų duomenimis, užsienyje veikia 11 formalių lietuviškų mokyklų, kuriose mokosi 2 tūkst. 100 vaikų, ir 203 neformalaus lituanistinio ugdymo mokyklos, kuriose mokosi 7 tūkst. 500 vaikų. Tai reikštų, kad tik apie 15 procentų visų vaikų užsienyje lanko lituanistinio ugdymo įstaigas. Keičiantis kartoms, nyksta lietuviška tapatybė, silpnėja užsienyje gyvenančių lietuvių, lietuvių kilmės asmenų ryšys su Lietuva. Remiantis Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos užsakymu, 2018 metais vykdytos užsienio lietuvių apklausos duomenimis, tik 17 procentų užsienio lietuvių svarsto vaikų studijų Lietuvoje galimybę. Dėl šios priežasties pastaraisiais metais didelis dėmesys skiriamas užsienio lietuvių nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose plėtrai, paslaugoms, skirtoms sugrįžusiems asmenims integruotis į Lietuvos švietimo sistemą, tobulinti, lituanistiniam švietimui užsienyje skleisti. Teikiama pagalba iš užsienio sugrįžusiems asmenims ir užsieniečiams integruotis į Lietuvos švietimo sistemą – organizuojamos išlyginamosios klasės, papildomai mokoma lietuvių kalbos, suteikiama mentorystė. Užsienio lietuviams sudarytos palankesnės stojimo į Lietuvos aukštąsias mokyklas sąlygos.

8.8. Išvykusių Lietuvos Respublikos piliečių grįžimą vis dar riboja gana didelis ekonominės gerovės skirtumas tarp Lietuvos ir emigracijos valstybių. Grįžtančių Lietuvos Respublikos piliečių integraciją Lietuvoje gali riboti ir tai, kad dalis jų yra praradę anksčiau turėtus įgūdžius, nemažai išvykusiųjų užsienyje dirba kvalifikacijos nereikalaujančius ar jos neatitinkančius darbus. Nesėkminga grįžusių Lietuvos Respublikos piliečių integracija Lietuvoje, vedanti prie pakartotinės emigracijos, silpnina išvykusių asmenų motyvą grįžti ir taip neigiamai veikia grįžtamosios migracijos tendencijas. Grįžtamosios migracijos potencialą mažina ir silpnėjantys ryšiai tarp išvykusių Lietuvos Respublikos piliečių ir Lietuvos, ypač jeigu užsienyje gyvenama ilgai.

8.9. 2019 m. balandžio 26 d. priimtas Lietuvos Respublikos asmenų perkėlimo į Lietuvos Respubliką įstatymas, kuriuo reglamentuojamas Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų, asmenų, pagal Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymą turinčių teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, jų šeimos narių perkėlimo iš humanitarinės krizės ištiktos užsienio valstybės ar jos dalies į Lietuvos Respubliką nuolat gyventi organizavimas, valstybės paramos jiems atvykti ir integruotis Lietuvos Respublikoje teikimas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 928 „Dėl asmenų perkėlimo iš Venesuelos Bolivarų Respublikos į Lietuvos Respubliką“ pradėtas asmenų perkėlimo iš Venesuelos Bolivarų Respublikos į Lietuvos Respubliką procesas.

9. Imigracija:

9.1. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2009–2015 metais užsieniečių imigracija buvo nedidelė – vidutiniškai per metus imigravo 2 tūkst. 600 žmonių. Pastaraisiais metais pastebima augimo tendencija. Imigravusių užsieniečių skaičius padidėjo nuo 5 tūkst. 955 2016 metais iki 12 tūkst. 322 2018 metais.

9.2. Gyventojų ir Užsieniečių registrų duomenimis, 2019 metų pradžioje tik 9 procentus Lietuvoje gyvenančių užsieniečių sudarė ES piliečiai (daugiausiai Latvijos, Lenkijos ir

Vokietijos piliečiai), o vyrauja trečiųjų šalių piliečiai, kurių absoliuti dauguma – Ukrainos (32 proc.), Rusijos Federacijos (23 proc.) ir Baltarusijos Respublikos piliečiai (23 proc.).

9.3. Palyginti su užsieniečiams išduotais Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimais gyventi ES, kurių skaičius pastaraisiais metais mažėja (2017 m. Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi ES gavo 980 užsieniečių, 2018 m. – 633 užsieniečiai), leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas laikinai gyventi) skaičius nuolat auga (2017 m. leidimai laikinai gyventi išduoti 19 tūkst. 373 užsieniečiams, 2018 m. – 22 tūkst. 831).

9.4. Pažymėtina, kad užsieniečių, atvykstančių darbo pagrindu, skaičiai glaudžiai susiję su ekonomikos rodikliais. Atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, nuo 2016 metų Lietuvoje labai išaugo ir toliau sparčiai auga darbo imigracija. Pastaraisiais metais vyraujantis leidimo laikinai gyventi išdavimo pagrindas – ketinimas dirbti (2018 m. leidimų laikinai gyventi darbo pagrindu buvo išduota 15 tūkst. 486 (67 proc.); kitais pagrindais (šeimos susijungimo, verslo, studijų) išduodamų leidimų laikinai gyventi skaičius didėja nedaug.

9.5. Didžiausią poveikį atvykstančiųjų į Lietuvą srautams ir darbo rinkai turi nuo 2017 m. birželio 11 d. įsigaliojęs bevizis režimas Ukrainos piliečiams atvykti į Šengeno erdvės valstybes. Didėjančius darbo imigracijos srautus taip pat lemia Lietuvos darbdaviams palengvintos sąlygos įdarbinti trūkstančių profesijų darbuotojus iš trečiųjų šalių. Nuo 2017 m. sausio 1 d., pasikeitus teisiniam reglamentavimui, supaprastinta leidimų dirbti procedūra (leidimo dirbti išdavimo terminai sutrumpinti iki 7 darbo dienų), o užsieniečiams, kurių profesija įtraukta į trūkstančių profesijų sąrašą, nereikalingi leidimai dirbti Lietuvos Respublikoje. 2018–2019 metais priimtomis įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pataisomis buvo sudarytos palankesnės sąlygos trečiųjų šalių piliečiams atvykti į Lietuvos Respubliką darbo tikslu (trečiųjų šalių piliečiams, ketinantiems dirbti pagal darbo sutartį, nebereikia pateikti kvalifikaciją patvirtinančio dokumento, pakanka darbdavio informacijos apie užsieniečio turimą kvalifikaciją, jos atitiktį darbo vietai ir ne mažesnę negu vienu metų darbo patirtį pagal turimą kvalifikaciją per pastaruosius penkerius metus; sudarytas Patvirtintų įmonių sąrašas, į kurias dirbti atvykstantiems trečiųjų šalių piliečiams taikomos palengvintos sąlygos išduoti tiek nacionalines daugkartinės vizas (D), tiek leidimus laikinai gyventi; trečiųjų šalių piliečiams atitikties darbo rinkos poreikiams įvertinimo nereikia, jeigu jie kreipiasi nepraėjus dvejiesiems metams nuo studijų ar mokymosi pagal profesinio mokymo programą baigimo arba jų profesija yra įtraukta į Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis).

9.6. Darbo imigracija daugiausiai koncentruojasi keliuose ūkio šakose – absoliuti dauguma darbuotojų iš trečiųjų šalių įdarbinami paslaugų, pramonės ir statybos sektoriuose. Siekiant sudaryti geresnes sąlygas darbdaviams apsirūpinti kvalifikuotais darbuotojais iš trečiųjų šalių, Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) direktoriaus įsakymu tvirtinamas Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašas pagal ekonominės veiklos rūšis. Užimtumo tarnybos duomenimis, 2018 metais daugelis darbuotojų iš trečiųjų šalių įdarbinami paslaugų (50 proc.), statybos (30 proc.) ir pramonės sektoriuose (17 proc.). Daugiausia leidimų laikinai gyventi išduodami (keičiami) užsieniečiams, dirbantiems tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonės vairuotojais, suvirintojais, metalinių laivų korpusų surinkėjais, betonuotojais, elektrikais, pavyzdžiui, 2018 metais sprendimų išduoti (pakeisti) užsieniečiams leidimus laikinai gyventi darbo pagrindu buvo priimta 18 tūkst. 815, iš jų – 17 tūkst. 461 užsieniečiui, kurių profesija įtraukta į Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis (60 proc. sudaro tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonių vairuotojai). Taip pat užsieniečiams buvo išduoti leidimai dirbti virėjais, staliais, mūrinkiniais, santechnikais, mechanizatoriais.

9.7. 2019 metais, pakeitus įstatymą „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, įtvirtintos palankios sąlygos ekonomiškai stipriausių šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, piliečiams atvykti ir apsigyventi verslo ar darbo pagrindais, reglamentuoti Jungtinės Karalystės piliečių teisinės padėties Lietuvos Respublikoje klausimai, susiję su galimu Jungtinės Karalystės

pasitraukimu iš ES, nustatyta galimybė užsieniečiui dirbti trumpalaikio buvimo Lietuvoje laikotarpiu, sudaryta galimybė užsieniečiui dirbti pagal darbo keliems darbdaviams sutartį, suteikta teisė keisti darbdavį, sudarytos palankesnės sąlygos gauti leidimą laikinai gyventi (iš viso 3 metams) užsieniečiams, kurie ketina užsiimti teisėta veikla, susijusia su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu, įteisintas Lietuvos Respublikos elektroninio rezidento statusas.

9.8. Lietuva kol kas pralaimi konkurencinę kovą dėl aukštos kvalifikacijos specialistų su kitomis ekonomiškai stipriomis ES valstybėmis narėmis, kuriose didesni atlyginimai ir geresnės sąlygos; šios kategorijos užsieniečių į Lietuvą atvyksta palyginti nedaug: 2017 metais išduotas 231 leidimas laikinai gyventi aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojams, 2018 metais – 391, iki 2019 metų rugsėjo mėnesio – 301. Atsižvelgiant į tai, pastaraisiais metais nuolat paprastinama leidimų laikinai gyventi išdavimo procedūra užsieniečiams, kurie ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą: apibrėžta aukšta profesinė kvalifikacija, nustatyta, kad aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojais laikomi tie užsieniečiai, kurių mėnesinis darbo užmokestis ne mažesnis negu 1,5 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto ketvirčio šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžio; užsieniečiui, kuris yra aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojas, nereikia pateikti dokumento, patvirtinančio jo turimą aukštą profesinę kvalifikaciją, pakanka darbdavio pateiktos informacijos (t. y. darbdavys vertina užsieniečio kvalifikaciją ir jos atitiktį darbo vietai); aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojams nereikalingas darbo atitikties darbo rinkos poreikiams įvertinimas, kai tokio užsieniečio profesija įtraukta į profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija, kurių darbuotojų trūksta Lietuvoje, sąrašą (šį sąrašą iki šiol tvirtino Vyriausybė, o nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. tvirtina Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministras) arba jam mokamas mėnesinis darbo užmokestis, ne mažesnis negu 3 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto ketvirčio šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai; užsieniečio, kuris ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjamas ir leidimas laikinai gyventi išduodamas bendra tvarka per 2 ar vieną mėnesį, o skubos tvarka – per vieną mėnesį ar 15 kalendorinių dienų.

9.9. Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimais sudarytos palankesnės sąlygos trečiųjų šalių piliečiams atvykti į Lietuvos Respubliką ir apsigyventi joje studijų Lietuvos mokslo ir studijų institucijose tikslais (Studentų registro duomenimis, 2018–2019 m. Lietuvos aukštosiose mokyklose pagal laipsnį suteikiančias programas mokosi 6 tūkst. 166 studentai iš 118 šalių): leidimas laikinai gyventi studijų pagrindu išduodamas dvejiems metams; tais atvejais, kai leidimas laikinai gyventi išduodamas arba keičiamas studijų paskutinių metų laikotarpiui, leidimas laikinai gyventi išduodamas arba keičiamas 3 mėnesiais ilgesniam laikotarpiui, negu numatomas studijų laikotarpis; užsieniečio, ketinančio studijuoti, prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjamas ir leidimas laikinai gyventi išduodamas bendra tvarka per 3 mėnesius, o skubos tvarka – per 45 kalendorines dienas; užsienietis studijų laikotarpiu turi teisę dirbti ne daugiau kaip 20 valandų per savaitę, išskyrus Lietuvos mokslo ir studijų institucijos nustatytą vasaros atostogų, studijų laikotarpiu numatytos praktikos laikotarpį; darbo laiko apribojimas netaikomas užsieniečiams, studijuojantiems doktorantūroje; pas užsienietį, studijuojantį doktorantūroje, gali atvykti jo šeimos nariai (nepilnamečiai vaikai ir sutuoktinis) ir kreiptis dėl leidimų laikinai gyventi šeimos susijungimo pagrindu. Užsieniečiai, įgiję aukštąjį išsilavinimą Lietuvoje, neprivalo išvykti iš Lietuvos, jiems, kad galėtų ieškoti darbo arba pradėti veiklą kaip savarankiškai dirbantys asmenys, gali būti išduoti leidimai laikinai gyventi 12 mėnesių tuo pagrindu, kad užsienietis yra studijas užbaigęs užsienietis, kuriam leidimas laikinai gyventi buvo išduotas studijų pagrindu.

9.10. Atsižvelgiant į praktikoje išryškėjusius piktnaudžiavimo atvejus, kartu buvo sugriežtintos imigracijos procedūros, nustatant, kad trečiųjų šalių piliečių komandiravimo į Lietuvos Respubliką atvejais reikia leidimo dirbti, laikinojo įdarbinimo įmonėms neleidžiama su užsieniečiais sudaryti laikinojo darbo sutarčių, kaip jos apibrėžiamos Lietuvos Respublikos

darbo kodekse, taip pat reglamentuotos įmonių, tarpininkaujančių dėl trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo Lietuvoje, veiklos sąlygos, be to, nuo 2020 metų numatyta įvesti kvotas trūkstančių profesijų darbuotojams iš trečiųjų šalių. Įvertinus tai, kad Lietuva išlieka patraukli šalis užsieniečiams iš trečiųjų šalių, siekiantiems bet kokiais būdais įteisinti savo buvimą ES, praktikoje stebima ir nustatoma piktnaudžiavimo atvejų, kai užsieniečiai, kurie siekia gauti leidimus laikinai gyventi, tik formaliai atitinka teisės aktuose nustatytus leidimo laikinai gyventi išdavimo ar pakeitimo pagrindus, nuolat stiprinama užsieniečių teisėto buvimo Lietuvoje kontrolė. Nemažą įtaką vidaus darbo rinkai bando daryti darbdaviai, suinteresuoti įvežti darbo jėgą – siekiantys į laisvas darbo vietas ieškoti pigiau apmokamų darbuotojų iš trečiųjų šalių, tačiau tokia imigracija sudaro konkurenciją Lietuvos gyventojams darbo rinkoje, kyla užsieniečių išnaudojimo ir prekybos žmonėmis pavojus.

9.11. Pažymėtina, kad bendros ES imigracijos politikos tikslas – nustatyti tam tikrų kategorijų užsieniečiams lankstesnes imigracijos procedūras, užkirsti kelią neteisėtai imigracijai ir ją mažinti. Visos ES direktyvos, reguliuojančios trečiųjų šalių piliečių atvykimą į ES valstybes nares darbo tikslu, yra perkeltos į Lietuvos nacionalinę teisę. Prisidėdama prie ES imigracijos politikos formavimo, Lietuva siekia įgyvendinti svarbiausius savo imigracijos politikos principus, o palankesnes imigracijos procedūras nustatyti toms užsieniečių kategorijoms, kurių atvykimu suinteresuota Lietuva ar kuriems taikomas palankesnis požiūris. ES dokumentai pažymi, kad ekonominė imigracija turi atitikti valstybių narių darbo rinkos poreikius, todėl pagal nacionalinę teisę užsieniečiui, kurio atvykimo tikslas yra ketinimas dirbti, nustatyta pareiga iki atvykimo į Lietuvos Respubliką arba esant Lietuvos Respublikoje įsigyti leidimą dirbti arba gauti Užimtumo tarnybos sprendimą dėl atitikties darbo rinkos poreikiams (leidimo laikinai gyventi išdavimo atveju), arba gauti nacionalinę vizą (D) ar leidimą laikinai gyventi, kai jis yra atleistas nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti, arba gauti leidimą laikinai gyventi, kai jis yra perkeltas įmonės viduje vadovas, specialistas, darbuotojas stažuotojas.

9.12. Dalyvaudama ES imigracijos politikos formavimo procese, Lietuva siekia, kad priimami nauji sprendimai atitiktų svarbiausius nacionalinius ir bendrus ES interesus.

10. Prieglobstis (tarptautinė apsauga):

10.1. Prieglobsčio sritis iš esmės reglamentuojama bendraisiais ES teisės aktais, kurie tiesiogiai taikomi arba perkelti į nacionalinę teisę.

10.2. 1997 m. sausio 21 d., priėmus Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso bei 1967 m. Protokolo dėl pabėgėlių statuso ratifikavimo“, Lietuva tapo prieglobsčio prašytojus priimančia šalimi, įsipareigojusia pagal konvencijos nuostatas ginti savo teritorijoje esančius pabėgėlius ir sudaryti jiems sąlygas integruotis valstybėje, tai yra pradėta taikyti prieglobsčio sistema.

10.3. Nuo 1997 metų Lietuvoje prašymus suteikti prieglobstį pateikė beveik 7 tūkst. asmenų, iš jų daugiau kaip 800 asmenų buvo suteiktas pabėgėlio statusas, o nuo 2004 metų daugiau kaip 500 asmenų, negalinčių grįžti į savo kilmės valstybes dėl karinių konfliktų ir žmogaus teisių pažeidimų, Lietuvoje suteikta tarptautinė apsauga, įtvirtinta ES teisėje – papildoma apsauga.

10.4. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) duomenimis, 2017–2019 metais gauta daugiau kaip 1,5 tūkst. užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį (36 proc. daugiau nei 2014–2016 m.). 2015–2018 metais, Lietuvai dalyvaujant ES prieglobsčio prašytojų perkėlimo iš Italijos, Graikijos ir Turkijos programose, į Lietuvą buvo perkelti 486 asmenys, tai turėjo įtakos augti bendrai statistikai nurodytu laikotarpiu. 2019 metais prašymų suteikti prieglobstį Lietuvoje toliau daugėjo, labai išaugo iš Baltarusijos atvykstančių Tadžikistano ir Rusijos Federacijos piliečių skaičius (jų prašymai 2019 m. sudaro beveik 70 proc. visų pateiktų prašymų). Pastaruoju metu daugėjo nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį Lietuvoje.

10.5. 2013 metų birželio mėnesį, patvirtinus atitinkamus teisės aktus, ES buvo užbaigtas bendros Europos prieglobsčio sistemos kūrimo antrasis etapas. Šios sistemos paskirtis – supaprastinti, racionalizuoti ir konsoliduoti tarptautinės apsaugos (pabėgėlio statuso ir

papildomos apsaugos) suteikimo visoje ES esminius ir procedūrinius standartus, užtikrinti pagrįstų sprendimų priėmimą, neleisti piktnaudžiauti tarptautinės apsaugos procedūromis ir patį prieglobsčio procesą padaryti veiksmingesnį ir trumpesnį. Šiuo metu ES institucijose derinamas atnaujintų teisės aktų paketas, kuris perspektyvoje leis dar labiau konsoliduoti ES valstybių narių taikytinas procedūras ir priėmimo sąlygas.

10.6. Praktiniam bendradarbiavimui tarp ES valstybių narių stiprinti 2010 metais įkurtas Europos prieglobsčio paramos biuras, kurio veikloje nuo 2011 metų dalyvauja ir Lietuva.

10.7. Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo sistema atitinka ES lygiu nustatytus standartus. Lietuva – viena iš pirmųjų ES valstybių narių, pradėjusi taikyti vadinamąjį vieno prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo principą: užsieniečiui pateikus prašymą suteikti prieglobstį Lietuvoje, pirmiausiai nustatoma, ar jis atitinka pabėgėlio statuso suteikimo kriterijus ir jam gali būti suteiktas pabėgėlio Lietuvos Respublikoje statusas; jeigu šis statusas prieglobsčio prašytojui negali būti suteiktas, sprendžiama, ar prieglobsčio prašytojas atitinka papildomos apsaugos suteikimo kriterijus ir jam gali būti suteikta papildoma apsauga.

10.8. Per pastaruosius keletą metų Europa susidūrė su didžiausiu prieglobsčio prašytojų antplūdžiu – 2015–2016 metais buvo užfiksuoti rekordiniai migracijos srautai į Europą. ES buvo priversta imtis tam tikrų priemonių, kad būtų suvaldyta vadinamoji pabėgėlių krizė. Lietuva solidariai prisideda padedant migracijos krizės paveiktoms šalims, tačiau kartu pasisako už efektyvaus ES valstybių narių solidarumo koncepciją prisidėti pagal galimybes ir atsižvelgti į konkrečią situaciją. Lietuva dar 2007 ir 2012 metais prisidėjo prie bendrų ES solidarumo iniciatyvų įgyvendinimo: savanoriškai perkėlė iš Maltos į Lietuvą 10 prieglobsčio prašytojų (Eritrėjos ir Etiopijos piliečių), suteikė jiems tarptautinę apsaugą ir įtraukė juos į socialinės integracijos programą.

10.9. Vyriausybė, siekdama prisidėti prie solidarumo ir teisingo atsakomybės pasidalijimo tarp ES valstybių narių principo užtikrinimo ir palengvinti našta ES valstybėms narėms, susiduriančioms su trečiųjų šalių piliečių srautais, taip pat siekdama prisidėti prie trečiųjų šalių piliečių, kuriems reikalingas prieglobstis, perkėlimo į ES iš trečiųjų šalių, 2015 m. birželio 22 d. priėmė nutarimą Nr. 628 „Dėl užsieniečių perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją“ (Vyriausybės 2015 m. rugsėjo 10 d. nutarimo Nr. 958 redakcija – pritarta 1 tūkst. 35 užsieniečius, kuriems reikia prieglobsčio, perkelti į Lietuvos Respubliką iš ES valstybių narių ir 70 užsieniečių perkelti iš trečiųjų šalių iki 2017 m. gruodžio 31 d.; 2019 m. spalio 23 d. Vyriausybės nutarimo Nr. 1058 redakcija – pritarta 1 tūkst. 77 užsieniečius perkelti į Lietuvos Respublikos teritoriją iki 2021 m. birželio 30 d.).

10.10. 2015–2018 metais, Lietuvai dalyvaujant ES prieglobsčio prašytojų perkėlimo iš Italijos, Graikijos ir Turkijos programose, į Lietuvą buvo perkelti 486 asmenys. 2019 metais, reaguodama į Italijos prašymą pasidalyti našta, Lietuva priėmė 7 prieglobsčio prašytojus, išgelbėtus jūroje ir išsilaipinusius Italijoje ir Maltoje. Analogiškos solidarumo iniciatyvos šiuo metu vystomos bendradarbiaujant su Maltos bei Italijos kolegomis. Spręsdama, ar dalyvauti ES perkėlimo programose ir prisidėti prie naštos pasidalijimo bei ES valstybių narių solidarumo stiprinimo, Lietuva svarsto dalyvavimo tokiose programose galimybes ir laikosi pozicijos, kad dalyvavimas perkėlimo programose turi būti pagrįstas savanoriško šalių apsisprendimo principu (šie klausimai svarstomi Vyriausybės migracijos komisijos posėdžiuose).

10.11. Pažymėtina, kad praktikoje kyla nemažai prieglobsčio srities problemų: išaugus pasienio kontrolės punktuose pateikiamų nepagrįstų užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį skaičiui, nėra tinkamų sąlygų prieglobsčio prašytojus, kol bus priimtas galutinis sprendimas, ilgesnį laiką apgyvendinti Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Valstybės sienos apsaugos tarnyba, VSAT) struktūriniuose padaliniuose, neįleidžiant jų į Lietuvos Respublikos teritoriją; ilgos apeliacinės procedūros sukuria prievolę įleisti galutinio sprendimo laukiančius prieglobsčio prašytojus į Lietuvos Respublikos teritoriją – tuo pasinaudodami užsieniečiai dažnai bando neteisėtai išvykti iš Lietuvos į kitas ES valstybes ir taip prisideda prie neteisėto antrinio judėjimo srautų Šengeno erdvėje, ilgina sprendimų priėmimą; trūksta vertėjų iš retų kalbų. Padidėjus prieglobsčio

prašytojų skaičiui ir išnaudojus VSAT Užsieniečių registracijos centro apgyvendinimo pajėgumus, kyla būtinybė prieglobsčio prašymus išnagrinėti kuo greičiau ir efektyviau taikyti alternatyvų apgyvendinimą prieglobsčio prašytojams.

11. Užsieniečių integracija:

11.1. Nuo 2014 metų Socialinės apsaugos ir darbo ministerija yra atsakinga už užsieniečių integraciją. Šiai ministerijai pavesta formuoti socialinės integracijos (užsieniečių) politiką, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.

11.2. Tikslai ir uždaviniai integracijos srityje numatyti Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijoje. Šios strategijos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano, patvirtinto Vyriausybės 2018 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1216, įgyvendinimą koordinuoja ir jo stebėseną vykdo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, stebėseną taip pat vykdo Vyriausybės kanceliarija. Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. A1-755 priimtas Užsieniečių integracijos į visuomenę 2018–2020 metų veiksmų planas, kurio įgyvendinimą koordinuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

11.3. Vyriausybės 2015 m. rugsėjo 21 d. nutarimu Nr. 1007 „Dėl Komisijos užsieniečių integracijos įgyvendinimui koordinuoti sudarymo“ buvo sudaryta Komisija užsieniečių integracijos įgyvendinimui koordinuoti, kuriai pavesta koordinuoti pasirengimą integruoti į Lietuvos Respublikos teritoriją perkeliamus užsieniečius, nagrinėti ir spręsti su užsieniečių integracijos įgyvendinimu ir pasirengimu integruoti į Lietuvos Respublikos teritoriją perkeliamus užsieniečius susijusius klausimus, teikti pasiūlymus Vyriausybei, kitoms valstybės ir (ar) savivaldybių institucijoms, įstaigoms, tarptautinėms ir nevyriausybiniams organizacijoms dėl užsieniečių integracijos įgyvendinimo ir pasirengimo integruoti į Lietuvos Respublikos teritoriją perkeliamus užsieniečius, taip pat dėl užsieniečių integracijos teisinio reguliavimo tobulinimo. Komisijos nariais paskirti valstybės institucijų ir įstaigų, Lietuvos savivaldybių asociacijos, nevyriausybinių organizacijų atstovai, kiti asmenys.

11.4. Užsieniečių integracijos priemonės Lietuvoje finansuojamos valstybės biudžeto, ES fondų ir kitomis lėšomis. Užsieniečių integracijos priemonės įgyvendina valstybės institucijos, savivaldybių administracijos ir joms pavaldžios įstaigos, nevyriausybines ir kitos organizacijos.

11.5. Formuojant užsieniečių integracijos politiką, pasigendama konstruktyvaus politikai įtaką darančių interesų grupių (valstybės institucijų, nevyriausybinių organizacijų, asociacijų, darbdavių, profesinių sąjungų, akademinės visuomenės) dialogo, todėl užsieniečių integracijos infrastruktūra šiuo metu fragmentiška ir nestabili. Partnerystės principu grindžiami visi Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo priemonių kūrimo etapai. Pasigendama aktyvaus savivaldybių, kuriose vyksta pagrindiniai užsieniečių integracijos procesai (būsto paieška, įsidarbinimas, vaikų dalyvavimas švietimo sistemoje ir kt.), įsitraukimo įgyvendinant užsieniečių integraciją.

11.6. ES mastu vykdomo tyrimo „Migrantų integracijos politikos indeksas“ (<http://www.mipex.eu/>) duomenimis, 2007 metais Lietuva pagal 7 migrantų integracijos politikos sritis (darbo rinkos mobilumo, šeimų susijungimo, švietimo, sveikatos, dalyvavimo politikoje, ilgalaikio gyvenimo, pilietybės, nediskriminavimo politikos) užėmė 20 vietą iš 28 vietų; 2014 metais – 34 vietą iš 38 vietų. Užsieniečių integracijos politika Lietuvoje ne tokia efektyvi kaip ES (ir kitose) valstybėse.

11.7. Užsieniečiui įgyjant teisę nuolat gyventi Lietuvoje, susiduriama su situacija, kai užsieniečiai prastai moka lietuvių kalbą; viena iš priežasčių – per mažai skiriama laiko ją išmokti ir (arba) per menkas mokymo programos lygis. Lietuvių kalbos kursų prieinamumo didinimas, kaip priemonė siekiant užtikrinti atvykusių asmenų ir jų šeimos narių integraciją Lietuvoje, akcentuojamas Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijoje ir jos įgyvendinimo tarpinstituciniame veiklos plane.

12. Neteisėta migracija:

12.1. ES teisės aktai nustato bendras grąžinimo, išsiuntimo, sulaikymo ir draudimo atvykti taisykles, mechanizmus ir priemones, skirtas keistis informacija apie neteisėtą migraciją

tarp ES valstybių narių. Neteisėtos migracijos prevencija ir kontrolė išlieka vienu iš esminių migracijos valdymo elementų. Lietuva, saugodama ES išorės sieną, ir toliau didžiąja dalimi lieka tranzito šalimi neteisėtos migracijos maršrute ir patraukli šalis užsieniečiams, siekiantiems bet kokiais būdais įteisinti savo buvimą ES.

12.2. Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nustatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą valstybės sienos perėjimą, neteisėtą žmonių gabenimą per valstybės sieną, neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių įdarbinimą. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimo kodekso 541 straipsnis nustato administracinę atsakomybę asmenims už melagingų duomenų pateikimą kviečiant užsieniečių atvykti į Lietuvą arba pagalbą kitu neteisėtu būdu užsieniečiui gauti dokumentą, patvirtinantį užsieniečio teisę būti ar gyventi Lietuvoje (2017–2018 m. kasmet vidutiniškai 2,5 tūkst. užsieniečių buvo patraukti administracinėn atsakomybėn už užsieniečių atvykimo į Lietuvą, buvimo ar gyvenimo joje, vykimo per ją tranzitu ar išvykimo iš jos tvarkos pažeidimą).

12.3. Užsieniečiai, kurie neatitinka teisėto buvimo Lietuvos Respublikoje sąlygų, yra grąžinami į kilmės ar tranzito valstybę, į kurią jie turi teisę vykti. Užsieniečiai prievolę išvykti įvykdo savanoriškai arba yra išsiunčiami (vadovaujantis įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatytais pagrindais, užsieniečiams gali būti priimtas sprendimas uždrausti atvykti į Lietuvos Respubliką ar Šengeno erdvę).

12.4. 2017–2018 metais 1 tūkst. 187 neteisėtai Lietuvoje esantys užsieniečiai įpareigoti savanoriškai išvykti, 120 užsieniečių išsiųsta iš Lietuvos. 2018 metais 66,9 procentai savanoriškai išvykti iš Lietuvos įpareigotų užsieniečių buvo Rusijos Federacijos, Baltarusijos, Ukrainos ir Kirgizijos piliečiai. Teikiant prioritetą savanoriškai grąžinti užsieniečius į užsienio valstybes, mažėja užsieniečių, kuriems taikomas priverstinis išsiuntimas. Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia iš Lietuvos išsiunčiama Vietnamo, Rusijos Federacijos, Gruzijos piliečių.

12.5. Valstybės sienos apsaugos tarnybos duomenimis, 2016–2018 metais į Lietuvą neįleista 14,9 tūkst. užsieniečių, kurių daugelis (apie 77,8 proc.) – Baltarusijos ir Rusijos Federacijos piliečiai. Dažniausia užsieniečiai neįleidžiami dėl to, kad neturi galiojančios vizos ar leidimo gyventi. Palyginti su 2013–2015 metais, kai buvo neįleista 9,7 tūkst. užsieniečių, 2016–2018 metais neįleistų į šalį trečiųjų šalių piliečių skaičius padidėjo 53 procentais.

12.6. Užsieniečių neteisėtos migracijos iš trečiųjų šalių pavojus Lietuvai nesilpnėja, tačiau keičiasi neteisėtos migracijos formos. 2016–2018 metais labai išaugo neteisėtos antrinės migracijos srautai, t. y. sulaikytų neteisėtų migrantų, atvykusių iš kitų ES šalių bei vykstančių tranzitu per Lietuvos Respubliką, skaičius. Kaip ir anksčiau, išlieka piktnaudžiavimo dėl Šengeno bei nacionalinių vizų gavimo atvejų, kai gavus Lietuvos išduotas vizas siekiama tik patekti į kitas ES valstybes.

12.7. Pastaruoju metu buvo nustatoma tokių atvejų, kai užsieniečiai, kurie yra įmonių dalyviai ir vadovai, tačiau jų vadovaujamos įmonės neatitinka reikalavimų (jose nėra įsteigtų darbo vietų, įmonės nevykdo steigimo dokumentuose nurodytos veiklos Lietuvos Respublikoje), siekia kitais būdais formaliai atitikti leidimo laikinai gyventi išdavimo sąlygas, pavyzdžiui, verslininkai pradeda studijuoti Lietuvos mokslo ir studijų institucijose.

12.8. Į Lietuvos mokymo įstaigas atvyksta studijuoti užsieniečių ir iš valstybių, iš kurių Lietuvai kyla nelegalios migracijos grėsmė. Per Lietuvą tokie užsieniečiai migruoja ir į kitas ES valstybes nares. Kita problema – tai nepažangūs studentai, kurie po keletą metų studijuoja tame pačiame kurse. Nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nuostatos, pagal kurias atsisakoma išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi studijų pagrindu, jeigu užsienietis, priimtas studijuoti į Lietuvos mokslo ir studijų instituciją pagal studijų programą (programas), yra surinkęs mažiau kaip 40 studijų kreditų per pastaruosius vienus studijų metus; sprendimą dėl atsisakymo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi užsieniečiui, kuris yra surinkęs mažiau kaip 40 studijų kreditų per pastaruosius vienus studijų metus, Migracijos departamentas gali priimti tik pasikonsultavęs su mokslo ir studijų institucija, kurioje šis užsienietis studijuoja.

12.9. Vadovaujantis įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatytais atsisakymo išduoti ar pakeisti užsieniečiui leidimą gyventi pagrindais, vidaus reikalų ministro patvirtintame Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo apraše reglamentuota įvertinimo, ar yra rimtas pagrindas manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka, fiktyvi registruota partnerystė, fiktyvus įvaikinimas ar kad įmonė, kurios dalyvis, kaip jis apibrėžiamas Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, ar vadovas yra užsienietis, priimančioji įmonė, įsteigta Lietuvos Respublikoje, į kurią užsienietis perkeliamas įmonės viduje, arba priimančysis subjektas yra fiktyvi įmonė, tvarka – nustatyti veiksniai, dėl kurių gali atsirasti toks pagrindas manyti, informacijos gavimo šaltiniai ir Migracijos departamento centrinės įstaigos ir teritorinių skyrių įgaliotų valstybės tarnautojų veiksmai, kurie atliekami siekiant nustatyti fiktyvumą.

12.10. Siekiant mažinti galimybes piktnaudžiauti atvykimo schema, kai nuolatinio pobūdžio darbui yra naudojami komandiruojami darbuotojai, pakeistas teisinis reglamentavimas, nustatant, kad komandiruojamiems užsieniečiams taikomas leidimo dirbti reikalavimas. Siekiant išvengti piktnaudžiavimo kviečiant užsieniečius atvykti į Lietuvą, nustatyta fizinių ir juridinių asmenų, kviečiančių pas save užsieniečius, pareiga pasirinkti užsieniečio sveikatos draudimu ir atlyginti valstybės išlaidas, patirtas dėl užsieniečių išsiuntimo, grąžinimo į užsienio valstybes (įskaitant apgyvendinimo, išlaikymo ir gydymo išlaidas). Aiškiai reglamentuotas draudimas užsieniečiams dirbti pagal laikinojo įdarbinimo sutartis.

12.11. Didėjant bendram užsieniečių, atvykstančių gyventi į Lietuvą, srautui, kartu stiprinama veikla ir priemonės, kuriomis siekiama nustatyti užsieniečių buvimo ir gyvenimo Lietuvoje piktnaudžiavimo atvejus, efektyvinama nelegalaus darbo kontrolė ir siekiama užkardyti šiuos procesus ateityje.

12.12. Tinkamai vykdoma ES išorės sienų apsauga, nuolat įgyvendinamos neteisėtos migracijos prevencijos ir užsieniečių kontrolės priemonės, glaudesnis praktinis tarnybų, iš jų – ES (Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros ir kitų) ir užsienio valstybių (ypač kaimyninių), bendradarbiavimas padeda užtikrinti efektyvią neteisėtos migracijos srautų kontrolę.

12.13. Siekiant užtikrinti efektyvų neteisėtai esančių Lietuvos teritorijoje trečiųjų šalių piliečių grąžinimą į kilmės ar trečiąsias valstybes, būtina plėsti dvišalių readmisijos sutarčių su trečiosiomis šalimis sudarymą bei Europos Sąjungos readmisijos sutarčių su trečiosiomis šalimis įgyvendinimo protokolų pasirašymą. 2018 m. gruodžio 7 d. Kijeve pasirašytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Ukrainos Ministrų Kabineto protokolai, kuriuo įgyvendinamas Europos Bendrijos ir Ukrainos susitarimas dėl asmenų readmisijos; smarkiai išaugus neteisėtų migrantų iš Vietnamo Socialistinės Respublikos skaičiui, ypač svarbu, kad 2019 m. gegužės 7 d. ratifikuotas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Vietnamo Socialistinės Respublikos Vyriausybės susitarimas dėl piliečių readmisijos, pasirašytas 2019 m. sausio 23 d. Hanojuje. Kaip ir anksčiau, didelė neteisėtos migracijos grėsmė kyla iš Baltarusijos, todėl ypač aktualus susitarimo dėl readmisijos sudarymo su šia valstybe klausimas.

13. Migracijos politikos formavimo ir įgyvendinimo institucinė sandara:

13.1. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija atsakinga už valstybės politiką migracijos srityje, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą. Vidaus reikalų ministerija, siekdama šio tikslo, rengia migracijos srities įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, koordinuoja migracijos procesų reguliavimą, analizuoja migracijos procesus ir organizuoja jų stebėseną, kontroliuoja, kaip įgyvendinama valstybės politika migracijos srityje ministerijai pavaldžiose įstaigose, koordinuoja valstybės politikos įgyvendinimą vizų srityje ministerijai pavaldžiose įstaigose, koordinuoja ir kontroliuoja valstybės politikos užsieniečių buvimo ir gyvenimo Lietuvos Respublikoje kontrolės srityje įgyvendinimą ministerijai pavaldžiose įstaigose ir kt. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija atsakinga už darbo politikos sritį, užsieniečių įsidarbinimo, darbo Lietuvos Respublikoje, socialinių garantijų užtikrinimo ir užsieniečių socialinės integracijos politikos formavimo klausimus, Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo administravimą Lietuvoje, politinių kalinių ir tremtinių ir jų šeimos narių grąžinimo į Lietuvą ir jų socialinės integracijos priemonių, kurios įtrauktos į socialinės integracijos

politikos sritį, įgyvendinimą; Švietimo, mokslo ir sporto ministerija atsakinga už lietuvių kilmės užsieniečių ir užsienio lietuvių lituanistinio švietimo, užsieniečių mokymosi, studijų, užsieniečių dėstytojų ir tyrėjų darbo mokslo ir studijų institucijose teisinio reguliavimo kūrimą ir tobulinimą; Užsienio reikalų ministerija atsakinga už vizų, taip pat užsienio lietuvių ryšių su Lietuva stiprinimo politikos sritis; Ekonomikos ir inovacijų ministerija – už ūkio politikos formavimą, žmogiškųjų išteklių paklausos ir pasiūlos darbo rinkoje analizę, profesijų klasifikatoriaus rengimą ir tvarkymą, profesinių kvalifikacijų, įgytų užsienyje, pripažinimo koordinavimą Lietuvoje, sudaro ir tvirtina Profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija ir kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą ir vykdo užsieniečių profesinės patirties prilyginimo aukštojo mokslo kvalifikacijai procedūras.

13.2. Migracijos politiką Lietuvoje įgyvendina šios institucijos:

13.2.1. Migracijos departamentas – pagal kompetenciją užtikrina vizų, imigracijos, prieglobsčio, Lietuvos pilietybės procedūrų vykdymą, kelionės dokumentų, leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje ir kitų dokumentų užsieniečiams išdavimą ir laisvo asmenų judėjimo principo įgyvendinimą;

13.2.2. Valstybės sienos apsaugos tarnyba ir jos struktūriniai padaliniai vykdo valstybinę migracijos procesų kontrolę visoje Lietuvos teritorijoje; Valstybės sienos apsaugos tarnyboje laikinai apgyvendinami sulaikyti neteisėtai esantys ar neteisėtai į Lietuvą atvykę užsieniečiai, taip pat prieglobsčio prašytojai, kol nagrinėjami jų prašymai suteikti prieglobstį; Valstybės sienos apsaugos tarnyba vykdo pirminius prieglobsčio procedūros veiksmus, priima sprendimus dėl užsieniečių įpareigojimo išvykti bei grąžinimo ir kontroliuoja jų vykdymą, priima ir vykdo sprendimus dėl užsieniečių išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos;

13.2.3. Pabėgėlių priėmimo centras teikia socialines paslaugas, apgyvendinimą ir paramą integracijai užsieniečiams, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje, užsieniečiams, perkeltiems į Lietuvos Respublikos teritoriją bendradarbiaujant su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis narėmis, trečiosiomis valstybėmis, Europos Sąjungos institucijomis ar tarptautinėmis organizacijomis, ir jų šeimų nariams, atvykusiems į Lietuvos Respubliką šeimų susijungimo atveju, nelydimiems nepilnamečiams užsieniečiams ir kt.;

13.2.4. Užimtumo tarnyba įgyvendina užimtumo rėmimo politiką, išduoda užsieniečiams leidimus dirbti;

13.2.5. Valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vykdo nelegalaus darbo kontrolę, koordinuoja nelegalaus darbo kontrolę vykdančių institucijų veiklą;

13.2.6. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos renka darbdavių pateiktą informaciją apie įdarbintus užsieniečius.

13.3. Lietuvos statistikos departamentas koordinuoja oficialiąją statistiką ir įgyvendina bendrą statistikos metodologijos ir organizavimo valstybės politiką; rengia ir skelbia statistinę informaciją apie gyventojų tarptautinę migraciją (emigracijos ir imigracijos (užsieniečių ir Lietuvos piliečių) srautus ir kryptis), migrantų demografinės-charakteristikas.

13.4. Šiuo metu viešųjų pirkimų pagrindu atrinktos nevyriausybinių organizacijos (asociacija Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija, religinė bendruomenė Vilniaus arkivyskupijos Caritas ir asociacija Maltos ordino pagalbos tarnyba) teikia apgyvendinimo organizavimo ir priėmimo sąlygų užtikrinimo alternatyviose apgyvendinimo patalpose prieglobsčio prašytojams paslaugas. VŠĮ Nacionalinis socialinės integracijos institutas ir VŠĮ Bendrystės ir socialinių inovacijų centras kartu su partneriais iš nevyriausybinių organizacijų, savivaldybių, verslo sektorių ir kt. kuria bendradarbiavimo tinklą, kuris padės siekti, kad būtų palengvinta pabėgėlių integracija Lietuvoje.

13.5. Pastaraisiais metais įvyko dideli migracijos procesų valdymo sistemos pokyčiai: sudaryta Vyriausybės migracijos komisija, kuri koordinuoja tarpinstitucinį bendradarbiavimą migracijos srityje priimant sprendimus, susijusius su šalies migracijos procesų valdymu; 2018 m. gruodžio 20 d., priėmus įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ ir kitų susijusių įstatymų pataisas, buvo sudarytos teisinės prielaidos įgyvendinti migracijos procesų valdymo sistemos reformą.

13.6. Įgyvendinus migracijos valdymo sistemos pertvarką nuo 2019 m. liepos 1 d.:

13.6.1. sukurta už migracijos politikos įgyvendinimą atsakinga institucija – Migracijos departamentas su 10 teritorinių padalinių, kuri: užsiima visapusišku imigracijos ir prieglobsčio procedūrų koordinavimu, atitinkamai – ir neteisėtos užsieniečių migracijos kontrole; vykdo pilietybės, prieglobsčio suteikimo procedūras; išduoda dokumentus Lietuvos Respublikos piliečiams, teisę gyventi Lietuvoje patvirtinančius ar suteikiančius dokumentus užsieniečiams; priima sprendimus dėl užsieniečių grąžinimo (išsiuntimo); turi įgaliojimus vykdyti administracinę teisena už Migracijos departamento sričiai priskirtų teisės nuostatų pažeidimus;

13.6.2. išplėsti Valstybės sienos apsaugos tarnybos įgaliojimai ir sustiprinti pajėgumai (perdavus policijos vykdytas funkcijas neteisėtos migracijos kontrolės srityje, VSAT struktūriniuose padaliniuose įsteigta 30 statutinių pareigybių); Vilniaus, Varėnos ir Pagėgių pasienio rinktinėse įsteigti migracijos skyriai, į kuriuos perkelti VSAT struktūrinių padalinių statutiniai valstybės tarnautojai, kurių vykdomos funkcijos yra susijusios su neteisėtos migracijos prevencijos ir kontrolės užtikrinimu); VSAT atsakinga už neteisėtos užsieniečių migracijos prevenciją ir kontrolę visoje šalies teritorijoje, sulaikytų užsieniečių ir prieglobsčio prašytojų laikiną apgyvendinimą; priima sprendimus dėl užsieniečių išsiuntimo, grąžinimo ar įpareigojimo išvykti ir kontroliuoja šių sprendimų įvykdymą; priima sprendimus uždrausti (neuždrausti) užsieniečiui atvykti į Lietuvos Respubliką; atlieka patikrinimus dėl užsieniečio sudarytos santuokos, registruotos partnerystės, įvaikinimo, įsteigtos įmonės fiktyvumo;

13.6.3. policija ir toliau liko atsakinga už viešosios tvarkos priežiūrą, užsieniečių keliamos grėsmės viešajai tvarkai ir visuomenei vertinimą ir kartu su VSAT – už Rusijos Federacijos piliečių vykimo iš Rusijos Federacijos teritorijos į Rusijos Federacijos Kaliningrado sritį ir atgal per Lietuvos Respublikos teritoriją kontrolę.

14. Tarptautinis bendradarbiavimas migracijos politikos srityje:

14.1. Migracijos politikos nuostatoms įtakos turi ir Lietuvos institucijų bendradarbiavimas su tarptautinėmis organizacijomis ir užsienio valstybėmis.

14.2. Sprendžiant migracijos politikos formavimo ir įgyvendinimo klausimus ES lygmeniu, bendradarbiaujama su ES institucijomis ir agentūromis (Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra, Europos prieglobsčio paramos biuru ir kt.). Lietuva migracijos srityje bendradarbiauja su trečiosiomis šalimis tiek dvišaliu, tiek daugiašaliu lygmenimis, taip pat dalyvauja Rytų partnerystės, Prahos proceso ir kitų formatų renginiuose. 2018 metais Lietuva prisijungė prie Jungtinių Tautų Visuotinio susitarimo dėl saugios, tvarkingos ir reguliarios migracijos (angl. *Global Compact on Migration*) ir Visuotinio susitarimo dėl pabėgėlių (angl. *Global Compact on Refugees*), kurie nustato gaires ir siektinus tikslus šiose srityse prie jų prisijungusioms valstybėms narėms. Tapusi Prahos proceso (regioninio migracijos dialogo, jungiančio 50 šalių) strateginės grupės nare, Lietuva aktyviai įsitraukė į šio regioninio migracijos proceso veiklos planavimą bei koordinavimą ir 2019 metais pirmininkavo Prahos procesui.

14.3. Prie migracijos politikos įgyvendinimo aktyviai prisideda tarptautinės ir nevyriausybinės organizacijos – Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro atstovas, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija, kitos nevyriausybinės organizacijos.

14.4. Lietuvos dvišalis bendradarbiavimas su užsienio valstybėmis migracijos politikos srityje dažniausiai apima tokius migracijos klausimus kaip: asmenų readmisijos (grąžinimo), vizų režimo panaikinimo tam tikroms asmenų grupėms, piliečių kelionių, supaprastinto tranzito (su Rusijos Federacija), užsieniečių įdarbinimo ir socialinių garantijų užtikrinimo ir kitus.

14.5. 2017 m. birželio 11 d. įsigaliojo bevizis režimas Ukrainos piliečiams, vykstantiems į Šengeno erdvės valstybes, o 2018 m. gruodžio 7 d. Kijeve pasirašytas ir 2020 m. sausio 1 d. įsigalioja Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Ukrainos Ministrų Kabineto protokolas, kuriuo įgyvendinamas Europos Bendrijos ir Ukrainos susitarimas dėl asmenų readmisijos. 2019 m. liepos 16 d. Seimas ratifikavo 2018 m. gruodžio 7 d. Kijeve pasirašytą Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Ukrainos Ministrų Kabineto susitarimą dėl įdarbinimo ir bendradarbiavimo darbo migracijos srityje, kurio tikslas – stiprinti Lietuvos Respublikos ir

Ukrainos bendradarbiavimą, teikti abipusę pagalbą, užtikrinant susitariančiųjų šalių darbuotojų teisių bei interesų apsaugą ir kovojant su nelegaliu darbu.

14.6. 2019 m. lapkričio 15 d. įsigaliojo 2019 m. sausio 23 d. Hanojuje pasirašytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Vietnamo Socialistinės Respublikos Vyriausybės susitarimas dėl piliečių readmisijos (ratifikuotas Lietuvos Respublikos 2019 m. gegužės 7 d. įstatymu Nr. XIII-2103), kuris yra ypač svarbus siekiant kovoti su neteisėta migracija ir užtikrinti sklandesnes procedūras, vykdančias neteisėtai Lietuvoje esančių Vietnamo Socialistinės Respublikos piliečių grąžinimą.

14.7. Iki šiol nei ES, nei Lietuva nėra sudariusios su Baltarusijos Respublika susitarimo dėl readmisijos, tačiau tikimasi, kad artimiausiu metu bus pasirašytas ES ir Baltarusijos susitarimas dėl asmenų readmisijos. Taip pat artimiausiu metu tikimasi pasirašyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Armėnijos Respublikos Vyriausybės protokolą, kuriuo įgyvendinamas ES ir Armėnijos susitarimas dėl asmenų readmisijos.

14.8. Plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą, sprendžiami ir Lietuvai svarbūs migracijos politikos klausimai, todėl svarbu aktyviai dalyvauti ir pareikšti Lietuvos poziciją tiek ES komitetų, darbo grupių posėdžiuose, tiek ir tarptautinių organizacijų renginiuose bei posėdžiuose.

III SKYRIUS

MIGRACIJOS POLITIKOS TIKSLAI IR PRINCIPAI

15. Lietuvos migracijos politika – tai visuma valstybės veiksmų migracijos srityje, vykdomų atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus ir į bendros ES migracijos politikos aspektus. Nepalankios valstybei demografinės prognozės, rodančios senėjančią visuomenę, Lietuvos gyventojų emigracijos tendencijos, dėl kurių mažėja ekonomiškai aktyvių gyventojų ir kurios veikia valstybės ekonominę ir socialinę raidą ir viešuosius finansus, – visa tai verčia ieškoti tokių mechanizmų ir priemonių, kurie Lietuvai leistų tapti atviresne ir konkurencingesne. Visų pirma reikėtų mažinti emigracijos mastą, silpninant emigruoti skatinančius veiksnius, akcentuoti sąlygas ir priemones, kurios leistų skatinti grįžtamąją migraciją, pritraukti papildomos darbo jėgos ir taip reguliuoti darbo rinkos poreikį, užtikrinti prieglobsčio procedūrų ir priėmimo sąlygų atitikimą ES standartams, kurti ir plėtoti užsieniečių integracijos sistemą, stiprinti neteisėtos migracijos kontrolę ir prevenciją, užtikrinti nuolatinę migracijos procesų stebėseną.

16. Lietuvos migracijos politikos tikslai:

16.1. siekti, kad nuosekliai mažėtų emigracija ir didėtų grįžtamoji migracija;

16.2. užtikrinti valstybės poreikius atitinkančią darbo jėgos pritraukimo politiką, kuri skatintų Lietuvos ūkio socialinę ir ekonominę plėtrą, inovacijų ir kapitalo pritraukimą, leistų lanksčiai reaguoti į darbo jėgos iš užsienio valstybių poreikį, nustatytą diferencijuotas šios darbo jėgos pritraukimo, atrankos ir naudojimo schemas;

16.3. sudaryti užsieniečiams sąlygas integruotis, kad būtų pasinaudota imigracijos teikiama nauda, kai užsieniečiai veiksmingai prisideda prie valstybės stiprinimo dalyvaudami jos ekonominiame, socialiniame ir kultūriniame gyvenime;

16.4. tobulinti migracijos procesų valdymą, vykdančias migracijos kontrolės priemones, kurios leistų užkirsti kelią neteisėtai migracijai, efektyviai užtikrinti viešąją tvarką, visuomenės sveikatą ir saugumą, nusikalstamumo prevenciją, drauge užtikrinti, kad būtų vykdomi Lietuvos tarptautiniai įsipareigojimai žmogaus teisių ir laisvių srityje;

16.5. aktyviai ir kryptingai dalyvauti ES migracijos politikos formavimo procese, sprendžiant klausimus, kuriems reikia bendrų ir koordinuotų veiksmų, kartu su kitomis ES valstybėmis narėmis plėsti politinį dialogą ir praktinį bendradarbiavimą migracijos klausimais su trečiosiomis šalimis, ypač Rytų kaimynystės valstybėmis ir valstybėmis, turinčiomis europinę perspektyvą.

17. Lietuvos migracijos politikos principai:

17.1. atrankos principas: formuojama į Lietuvos ūkio plėtros ir darbo rinkos poreikių kaitą reaguojanti migracijos politika, ji vykdoma taip, kad valstybėje veiksmingai būtų užtikrinta kiekybinė ir kokybinė migracijos srautų ir darbo rinkos poreikių atitiktis, kad būtų prisidėta prie ūkio augimo ir konkurencingumo didėjimo;

17.2. darbo jėgos kompensavimo principas: darbuotojai iš trečiųjų šalių pasitelkiami kompensuoti trūkstamą darbo jėgą tik tada, kai šio trūkumo negali kompensuoti vietinė darbo jėga, grįžtantys iš emigracijos darbingi Lietuvos Respublikos piliečiai arba pagal laisvo asmenų judėjimo principą ES valstybių narių piliečiai; darbo jėgos pritraukimas iš trečiųjų šalių neturi skatinti Lietuvos Respublikos piliečių išvykti į kitas valstybes;

17.3. integravimo principas: užsieniečiai, įgiję teisę gyventi Lietuvoje, dalyvauja integracijos programose, o Lietuvos visuomenei ugdomas tautinis ir rasinis pakantumas, tolerancija ir daugiakultūriškumas, kad mažėtų ksenofobijos, diskriminacijos ir rasizmo apraiškų;

17.4. perspektyvumo principas: užsieniečiai, įvykdę įsipareigojimus ir sėkmingai integravęsi į Lietuvos visuomenę, įgyja teisę siekti nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje;

17.5. patrauklumo principas: siekiant Lietuvos migracijos procedūras padaryti patrauklesnes, mažinti našta tiek institucijoms, tiek užsieniečiams; tobulinti migracijos procedūras – įdiegti pažangią Lietuvos migracijos informacinę sistemą, kuri leistų paspartinti migracijos procedūras ir plėsti teikiamas elektronines paslaugas;

17.6. atsparumo principas: migracijos politika privalo būti atspari ir neleisti piktnaudžiauti Lietuvos migracijos sistema bei procedūromis ir sukčiauti;

17.7. darnos principas: formuojamos migracijos politikos nuostatos derinamos su Lietuvos narystės ES įsipareigojimais, taip pat su įsipareigojimais pagal tarptautines sutartis ir kitų sričių Lietuvos valstybės politika – demografinė, ūkio konkurencingumo, vystomojo bendradarbiavimo, kitomis su migracija susijusiomis sritimis;

17.8. informuotumo principas: į Lietuvos Respubliką atvykstantys ar ketinantys atvykti asmenys laiku ir jiems suprantamu būdu gauna visą reikalingą informaciją apie atvykimą, buvimą, gyvenimą ir integraciją joje, taip pat išvykimą iš Lietuvos Respublikos.

IV SKYRIUS

PAGRINDINĖS MIGRACIJOS POLITIKOS KRYPTYS

18. Emigracijos ir grįžtamosios migracijos sritis:

18.1. Kad Lietuva būtų tarp tokių valstybių, kuriose emigracijos srautai nevyrauja, ir didėtų grįžtamoji migracija, valstybės vykdomos priemonės pirmiausiai turėtų būti skirtos giluminiams emigraciją skatinantiems socialiniams, ekonominiais ir kitokiems veiksniams šalinti (ypač daug dėmesio reikėtų skirti regioniniams skirtumams ir socialinei atskirčiai mažinti).

18.2. Siekti, kad emigracijos procesai virstų mobilumo procesu (apykaitine migracija), kai išvykstama siekiant pasinaudoti emigrantų tikslo šalių teikiamomis galimybėmis, kurios ateityje būtų naudojamos Lietuvoje ar Lietuvos naudai.

18.3. Svarbu pripažinti, kad, gyvendami kitose šalyse, tautiečiai taip pat gali kurti pokytį savo gimtojoje ar kilmės šalyje. Valstybės politika ryšių su diaspora srityje, taikant tinkamas priemones ir išteklius, gali virsti realiais, šalies vystymuisi naudingais rezultatais. Vertinant diasporos potencialą, sukaupę patirtį, žinias, kapitalą, diasporos įsitraukimas į gyvenimą Lietuvoje ir gerovės joje kūrimą galėtų būti kur kas didesnis.

18.4. Siekti, kad užsienio lietuviai išsaugotų ryšius su savo valstybe ir šiuos ryšius stiprinti, ieškoti būdų, kaip pritraukti diasporos socialinį, mokslinį, kultūrinį ir ekonominį potencialą gerovei Lietuvoje kurti. Siekiant diasporos politikos tikslų, svarbu aktyviai įgyvendinti užsienio lietuvių telkiančius ir jų ryšį su Lietuva išlaikančius projektus, sudaryti geresnes sąlygas puoselėti tautinę tapatybę užsienyje, didinti užsienio lietuvių įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą ir gerovės kilmės šalyje kūrimą, užtikrinti efektyvią valstybės ir užsienio lietuvių komunikaciją.

18.5. Atsižvelgiant į tai, kad informacijos trūkumas išlieka dideliu trukdžiu norintiems sklandžiai sugrįžti ar atvykti į Lietuvą, būtina didinti informacijos prieinamumą, sudaryti sąlygas visą informaciją ir praktinę pagalbą su grįžimu į Lietuvą ir gyvenimu Lietuvoje susijusiais klausimais gauti vieno langelio principu.

18.6. Ieškoti būdų, kaip Lietuvos Respublikos piliečiams sudaryti palankias sąlygas sugrįžti. Grįžtantiems iš užsienio Lietuvos Respublikos piliečiams (tiek aukštos, tiek žemesnės kvalifikacijos) sudaryti galimybes integruotis į darbo rinką, užtikrinti efektyvią pritraukimui skirtų paslaugų sistemą, numatyti kitas jų reintegracijos priemones, kartu nediskriminuojant neemigravusių Lietuvos Respublikos piliečių.

18.7. Grįžtantiems iš užsienio mokyklinio amžiaus vaikams ir jaunuoliams sudaryti ir praplėsti galimybes integruotis į Lietuvos švietimo sistemą. Taip pat ieškoti būdų, kaip pritraukti ir paskatinti Lietuvos Respublikos piliečius ir lietuvių kilmės asmenis, gyvenančius užsienyje, atvykti studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose.

18.8. Didelis valstybės dėmesys turi būti skiriamas paramos atvykti į Lietuvą nuolat gyventi ir integruotis Lietuvoje humanitarinės krizės ištiktose užsienio valstybėse gyvenantiems Lietuvos Respublikos piliečiams, lietuvių kilmės asmenis, asmenims, pagal Pilietybės įstatymą turintiems teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, ir jų šeimos nariams.

19. Imigracijos sritis:

19.1. Lietuvos imigracijos politika yra derinama su ES imigracijos politika, kurios nuostatų formavimo ir įgyvendinimo procesuose Lietuva, atsižvelgdama į nacionalinius ir į ES interesus, dalyvauja kartu su kitomis ES valstybėmis narėmis. Su imigracijos klausimais glaudžiai susijusi ir ES socialinė politika (socialinės apsaugos ir įtraukties, tinkamų darbo sąlygų, lygių galimybių ir galimybių įsidarbinti užtikrinimo ir kiti klausimai), kurią formuojant ir įgyvendinant aktyviai dalyvauja Lietuva.

19.2. Imigracija į Lietuvos Respubliką yra susijusi su įvairiais imigracijos srautais. Skatinant imigraciją, pirmiausia turi būti skiriamas dėmesys Lietuvos Respublikos piliečių grįžtamajai migracijai, lietuvių kilmės asmenų, ES piliečių atvykimui. Vienas iš Lietuvos imigracijos politikos elementų – kontroliuojama, subalansuota, valstybės poreikius atitinkanti imigracija iš trečiųjų šalių, prisidedanti prie Lietuvos ūkio socialinės bei ekonominės plėtros.

19.3. Bendroje užsieniečių priėmimo ir įteisinimo šalyje sistemoje reikėtų ypatingą dėmesį skirti valstybės poreikius atitinkančioms užsieniečių kategorijoms (užsieniečiams, kurie atvyksta dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalingą darbą, atvyksta mokslo ir studijų tikslais, atlikti mokslinius tyrimus ar eksperimentinės plėtros darbus arba dėstyti Lietuvos mokslo ir studijų institucijose, užsieniečiams, kurie steigia naujas darbo vietas, užsiima teisėta veikla, susijusia su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ar socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu ir aukštos pridėtinės vertės kūrimu, investuoja Lietuvoje ir taip prisideda prie valstybės ekonominės ir socialinės plėtros), kurioms turėtų būti nustatomos patrauklios atvykimo ir darbo sąlygos Lietuvos Respublikoje. Tikslinga skatinti užsieniečius, atvykusius studijuoti į Lietuvos mokslo bei studijų institucijas ir užbaigusius studijas Lietuvoje, pasilikti gyventi ir tęsti savo karjerą Lietuvoje. Palankios sąlygos gyventi ir dirbti Lietuvoje turėtų būti sudaromos užsieniečiams, kurie siekia integruotis į Lietuvos visuomenę.

19.4. Darbo jėgos pritraukimo į Lietuvą reglamentavimas šiuo metu yra supaprastintas ir lankstus, užtikrinantis Lietuvos, kaip priimančiosios valstybės, konkurencingumą, kai reikia pritraukti trūkstamą darbo jėgą iš trečiųjų šalių, tačiau jis neturėtų skatinti darbdavių telkti pigią darbo jėgą iš trečiųjų šalių, nepasinaudojus visomis vidaus darbo jėgos teikiamomis galimybėmis, taip pat sudaryti sąlygų darbuotojams iš trečiųjų šalių per Lietuvą tranzitu keliauti į kitas ES valstybes nares, skatinti Lietuvos Respublikos piliečių ekonominę emigraciją, kelti papildomų socialinių įtampų.

19.5. Būtina turėti išsamią informaciją apie visus darbuotojus užsieniečius: tiek tuos, kuriems išduoti leidimai dirbti, tiek tuos, kurie yra trūkstamų profesijų, nes turima informacija prisideda prie efektyvesnės kontrolės ir leidžia apskaityti imigracijos iš trečiųjų šalių srautus –

taip užtikrinti darbuotojų teisių bei interesų apsaugą ir kovoti su nelegaliu darbu bei darbuotojų išnaudojimu.

19.6. Įvertinus pastarųjų metų užsieniečiams išduotų vizų ir leidimų laikinai gyventi skaičių ir tendencijas, atsižvelgus į tai, kad praktikoje nevertinama, koks yra konkretus trūkumas ir realus poreikis darbuotojų, kurių profesija įtraukta į trūkstamų profesijų sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis, kai trūkumas turėtų būti kompensuotas darbuotojais iš trečiųjų šalių, įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ reglamentuotas kvotų nuo 2020 m. liepos 1 d. nustatymo mechanizmas, kuris turėtų sudaryti palankesnes sąlygas šalies ūkiui pritraukti ir įdarbinti reikalingus kvalifikuotus darbuotojus, mažinti administracinę naštą darbdaviams, paspartinti darbo vietų užpildymą.

19.7. Siekti užtikrinti efektyvų teisinio reglamentavimo teisėtos veiklos, taip pat ir savarankiškos ekonominės veiklos srityje, įgyvendinimą, kad nebūtų piktnaudžiaujama leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo sistema ir atvykstantys gyventi į Lietuvą užsieniečiai imtųsi realios teisėtos veiklos, kuri yra pelninga arba naudinga (kai nesiekama pelno), arba dirbtų pagal darbo sutartį, kai privaloma turėti leidimą dirbti. Turi būti laikomasi nuostatų, kad realios veiklos nevykdysiantys arba nevykdantys užsieniečiai neturi galimybės įgyti teisės būti ir gyventi Lietuvoje ar ją išsaugoti.

19.8. Didelis dėmesys turi būti skiriamas specifinių teisių turintiems užsieniečiams ar užsieniečiams, kuriems dėl situacijos, kurioje jie atsidūrė, reikia palankesnių sąlygų ar apsaugos (pavyzdžiui, prieglobsčio prašytojams, pažeidžiamų asmenų kategorijai priklausantiems užsieniečiams ir kt.).

20. Prieglobsčio (tarptautinės apsaugos) sritis:

20.1. Būtina užtikrinti veiksmingą bendrosios Europos prieglobsčio sistemos, kuria siekiama konsoliduoti tarptautinės apsaugos standartus visoje ES, priemonių įgyvendinimą. Lietuvos prieglobsčio sistema, kuri yra bendrosios Europos prieglobsčio sistemos dalis, turi būti toliau tobulinama taip, kad užtikrintų kokybiškas ir veiksmingas prieglobsčio procedūras.

20.2. Naudojantis ES fondų teikiamomis finansinėmis galimybėmis, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir kitų finansavimo šaltinių lėšomis, būtina siekti, kad prieglobsčio prašytojų priėmimo ir apgyvendinimo sąlygos atitiktų teisės aktų reikalavimus. Taip pat tikslinga didinti prieglobsčio prašytojų priėmimo ir apgyvendinimo mechanizmo lankstumą ir gebėjimą prisitaikyti prie nepastovių prieglobsčio prašytojų srautų. Ypač turėtų būti rūpinamasi pažeidžiamų, turinčių ypatingų poreikių asmenų apgyvendinimo sąlygomis.

20.3. Užtikrinti, kad Lietuvos teisės aktai garantuotų tarptautiniuose dokumentuose nustatytas pagrindines prieglobsčio prašytojų teises, kartu būtų pašalintos piktnaudžiavimo prieglobsčio teise galimybės. Atsižvelgiant į pastarųjų metų tendencijas dėl piktnaudžiavimo prieglobsčio procedūra, būtina optimizuoti prieglobsčio procedūras, efektyviau taikyti prieglobsčio prašymų nagrinėjimo skubos tvarka procedūras, nagrinėti aktualių trečiųjų šalių atitikimą ir priskyrimą prie saugiųjų trečiųjų valstybių.

20.4. Siekiant tobulinti prieglobsčio prašytojų priėmimo ir tarptautinės apsaugos suteikimo procedūras, tikslinga nuolat stiprinti institucijų, atliekančių funkcijas, susijusias su prieglobsčiu, administracinius gebėjimus.

20.5. Lietuva, dalyvaudama vykdant prieglobsčio prašytojų perkėlimo ES viduje veiklas, turi siekti, kad dalyvavimas perkėlimo programose būtų grindžiamas šalių savanoriško apsisprendimo principu. Atsižvelgiant į ES ir Lietuvos politinius sprendimus, dalyvaujama ES fondų finansuojamose perkėlimo ES viduje ir perkėlimo iš trečiųjų šalių programose – teikiama pagalba ES valstybėms narėms ir trečiosioms šalims, patiriančioms didelę naštą dėl prieglobsčio prašytojų (pabėgėlių), taip pat kitaip prisidedama prie paramos trečiosioms šalims. Lietuva, vadovaudamasi savanoriškumo principu, ir toliau rodys solidarumą migracijos spaudimą patiriančioms kitoms ES valstybėms narėms, pagal galimybes į Lietuvą perkeldama asmenis, kurie atitinka Lietuvos Respublikos teisės aktuose apibrėžtus tarptautinės apsaugos suteikimo kriterijus ir kurie nekelia grėsmės valstybės saugumui ir viešajai tvarkai.

21. Užsieniečių integracijos sritis:

21.1. Lietuvos imigracijos politikos sėkmingas įgyvendinimas priklauso nuo efektyvaus integracijos politikos įgyvendinimo. Ilgalaikės užsieniečių integracijos politikos nuostatų parengimas – užsieniečių integracijos politikos pagrindas.

21.2. Svarbu sukurti efektyvų užsieniečių integracijos mechanizmą, pritaikytą užsieniečių poreikiams ir jų siekiams integruotis į Lietuvos visuomenę, be kita ko, pasinaudojant ES lėšomis finansuojama nevyriausybinių organizacijų projektine veikla.

21.3. Užsieniečių integracija turi būti vykdoma tiek valstybės, tiek vietos lygmenimis, atsižvelgiant į vyraujančią imigracijos struktūrą nevyriausybinių organizacijų, institucijų veiklos specifiką ir užsieniečių integracijos problemas. Dėl šios priežasties būtina stiprinti integracijos procese dalyvaujančių valstybės institucijų, savivaldybių, nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių sąveiką, gerinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą.

21.4. Siekiant integracijos priemonės padaryti lankstesnes ir nustatyti poreikius, tikslinga nuolat analizuoti imigracijos ir užsieniečių integracijos procesus. Sėkmingai integracijai užtikrinti būtina įvertinti paramos priemonių teikimo veiksmingumą, skirtingų integracijos veiksmų – kalbos barjero, socialinių išteklių, įsidarbinimo galimybių, sveikatos problemų, būsto paieškos, ypatumus ir įgyvendinimo efektyvumą.

21.5. Turi būti efektyviai įgyvendinamos strateginio planavimo ir kituose dokumentuose nustatytos užsieniečių integracijos politikos įgyvendinimo priemonės, padedančios atvykusiems asmenims integruotis į darbo rinką, švietimo sistemą, visuomenę, šalies kultūrą.

21.6. Kad užsieniečių integracija būtų veiksminga, būtina skatinti visuomenės toleranciją Lietuvoje gyvenantiems užsieniečiams – įgyvendinti priemones tautiniam ir rasiniam pakantumui, daugiakultūriškumui Lietuvoje ugdyti, ksenofobijos, diskriminacijos ir rasizmo apraiškoms mažinti.

21.7. Kuriant ir įgyvendinant užsieniečių integracijos politiką, būtina vadovautis šiais principais: žmogaus teisių ir lygių galimybių visose gyvenimo srityse užtikrinimo; nuolatinio gyventojų statuso ir (arba) pilietybės suteikimo; socialinės nelygybės, pažeidžiamumo ir išnaudojimo mažinimo; darbo ir gyvenimo sąlygų stebėsenos atlikimo; atstovavimo stiprinimo.

22. Kovos su neteisėta migracija sritis:

22.1. Neteisėtos migracijos prevencija ir kontrolė – ne tik vienas iš ES prioritetų, bet ir vienas iš pagrindinių nacionalinio lygio tinkamo migracijos valdymo elementų.

22.2. Būtina stiprinti neteisėtos migracijos prevencijos ir užsieniečių kontrolės valdymo sistemą, apimančią kompetentingų Lietuvos institucijų veiklą tiek nacionaliniu, tiek ES lygmenimis, efektyvų bendradarbiavimą užsieniečių kontrolės srityje ir šios veiklos koordinavimą. Būtina gerinti teisėsaugos institucijų sąveikumą, ypač keitimosi informacija srityje, gebėjimus reaguoti greitai, tinkamai ir reikiamomis priemonėmis.

22.3. Lietuvos teisinė bazė ir teisės aktų nuostatų liberalizavimas neturi sudaryti galimybių piktnaudžiauti nustatytomis procedūromis, susijusiomis su užsieniečių atvykimu, buvimu, gyvenimu ir darbu Lietuvoje. Siekiant užtikrinti veiksmingą neteisėtos migracijos prevencijos ir kontrolės priemonių įgyvendinimo mechanizmą, būtina:

22.3.1. vykdyti išankstinę neteisėtos migracijos kontrolę, efektyviai naudojant vizų išdavimo sistemą (neteisėtos migracijos rizikos vertinimą, išankstines konsultacijas, bendradarbiavimą su Lietuvos, kitų valstybių kompetentingomis institucijomis);

22.3.2. užtikrinti efektyvią, t. y. į kintančius migracijos srautus reaguojančią, valstybės sienos apsaugą ir jos kirtimo kontrolę – naudotis integruoto ES išorės sienų valdymo galimybėmis, didinti institucijų, saugančių valstybės sieną, vykdančių užsieniečių atvykimo į Lietuvą, buvimo joje ir išvykimo iš jos kontrolę, pajėgumus bei įgaliojimus, tobulinti jų gebėjimus naudotis naujausių technologijų, informacinių sistemų teikiamomis galimybėmis;

22.3.3. teisiškai užtikrinti veiksmingą neteisėtos migracijos kontrolę, mažinti piktnaudžiavimo teisėtais migracijos būdais galimybes (piktnaudžiavimo šeimos susijungimo, prieglobsčio suteikimo teise, leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo pagrindais ir kt.);

22.3.4. užtikrinti veiksmingą užsieniečių grąžinimo į kilmės valstybes ar užsienio valstybes, į kurias jie turi teisę vykti, ir neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių readmisijos

politikos įgyvendinimą visapusiškai paisant pagrindinių žmogaus teisių ir suteikiant jiems galimybę išvykti oriai, skatinti savanorišką grįžimą ir taip taupyti valstybės lėšas;

22.3.5. tobulinti teisės aktus, nustatančius asmenų, organizuojančių trečiųjų šalių piliečių neteisėtą atvykimą (gabenimą) į Lietuvos teritoriją ir į Šengeno erdvę, atsakomybę, užsieniečių atsakomybę už užsieniečių teisinę padėtį reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus;

22.3.6. nuolat atlikti užsieniečių neteisėto atvykimo į Lietuvą ir buvimo, nelegalaus darbo joje grėsmių, teisės pažeidimų, susijusių su neteisėta migracija, analizę ir rizikos vertinimą; kuo plačiau skleisti informaciją apie užsieniečių teisėtos migracijos galimybę, atvykimo į Lietuvą, buvimo joje, vykimo per ją tranzitu ir išvykimo iš jos tvarką. Vykdoma prevencinė veikla leistų tinkamai analizuoti neteisėtos migracijos būdus ir formas, rengti prognozes ir užkirsti kelią teisės pažeidimams, susijusiems su neteisėta migracija.

23. Didelis dėmesys turi būti skiriamas tolesniam darbui užtikrinant efektyvų bei laiku atliktą IT sistemų sąveikumo komponentų sukūrimą ir įgyvendinimą ir įvertinant įtaką visoms nacionaliniu lygiu veikiančioms sistemoms, nes tai prisidėtų siekiant stiprinti išorės sienų apsaugą, vidaus saugumo ir migracijos kontrolę.

24. Tarptautinio bendradarbiavimo sritis:

24.1. Naudodamasi ES teikiamomis galimybėmis, Lietuva galėtų svariai prisidėti prie politinio dialogo ir bendradarbiavimo imigracijos politikos klausimais su Lietuvai prioritetinėmis trečiosiomis šalimis (pavyzdžiui, Rytų partnerystės šalimis), inicijuoti su jomis atitinkamus projektus, įgyvendinamus dvišaliais pagrindais ar bendradarbiaujant su kitomis ES valstybėmis narėmis.

24.2. Nors Lietuvos tarptautinis bendradarbiavimas migracijos klausimais apima daugybę sričių (ES institucijų ir agentūrų, plataus tarptautinių organizacijų ir institucijų tinklo veiklą, tarptautinius susitarimus, dalyvavimą konferencijose, dialoguose ir procesuose), migracijos politikos kryptių tikslas – efektyvinti Lietuvos tarptautinį bendradarbiavimą migracijos klausimais tiek dvišaliu, tiek daugiašaliu lygmenimis.

24.3. Tikslinga plėtoti susitarimus dėl readmisijos su tomis trečiosiomis šalimis, iš kurių kyla didžiausia nelegalios migracijos grėsmė, taip pat plėtoti bendradarbiavimą centriniu ir regioniniu lygmenimis sienų apsaugos, kovos su neteisėta migracija klausimais.

24.4. Svarbu užtikrinti efektyvų bendradarbiavimą su kitomis ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis migracijos ir prieglobsčio klausimais, taikant visuotinio požiūrio į migraciją ir judumą priemones, ypač santykiuose su Rytų partnerystės šalimis; dalyvauti Europos migracijos tinklo, kitų ES, regioninių ir tarptautinių struktūrų veikloje, palaikyti glaudžius ryšius su tarptautinėmis organizacijomis.

V SKYRIUS

MIGRACIJOS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENA

25. Migracijos politikos įgyvendinimo stebėsenos pagrindas – nuolatinis statistinės informacijos apie migracijos procesus rinkimas, apdorojimas, apibendrinimas ir viešinimas, migracijos procesų analizė ir vertinimas. Nuosekli migracijos procesų stebėseną ir vertinimą, tikslios ir kokybiškos informacijos apie migracijos politikos kryptių įgyvendinimą ir migracijos apimtį analizė prisideda prie tinkamo migracijos politikos formavimo ir įgyvendinimo bei sėkmingo migracijos srautų valdymo.

26. Migracijos procesų stebėseną koordinuoja ir šiuos procesus analizuoja Vidaus reikalų ministerija. Migracijos procesams stebėti ir vertinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministras patvirtina migracijos procesų stebėsenos kriterijų sąrašą pagal atskiras migracijos politikos kryptių sritis – emigracijos ir grįžtamosios migracijos, imigracijos, prieglobsčio (tarptautinės apsaugos), užsieniečių integracijos, kovos su neteisėta migracija ir tarptautinio bendradarbiavimo.

27. Atsakingos institucijos ir įstaigos renka ir kasmet iki balandžio 1 dienos Vidaus reikalų ministerijai pateikia apibendrintą informaciją ir duomenis pagal vidaus reikalų ministro

patvirtintus migracijos procesų stebėsenos kriterijus, jų pokyčius ir tendencijas, taip pat informaciją apie Gairėse nustatytą migracijos politikos kryptį įgyvendinimą, pažangą ir problemas, išvadas ir pasiūlymus dėl geresnio jų įgyvendinimo.

28. Vidaus reikalų ministerija kaupia, apibendrina migracijos procesų stebėsenos kriterijų duomenis ir kitą iš atsakingų institucijų ir įstaigų gautą informaciją, analizuoja vykstančių migracijos procesų pokyčius, problemas, galimas neigiamas pasekmes ir kasmet iki gegužės 1 dienos pateikia ataskaitą ir išvadas Vyriausybei.
